

Møteinnkalling

Utvalg: Verneområdestyret ORF
Møtested: Scandic Bystranda Kristiansand
Dato: 05.01.2021
Tidspunkt: 10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 918 88 050

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 1/21	Godkjenning av innkalling. Protokoll fra forrige møte er allerede godkjent.		
ST 2/21	Valg av ett medlem som skal underskrive protokollen sammen med styreleder		
ST 3/21	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde - Søknad om endring av midlertidig anleggsvei til permanent turløype ved Okslehavnvollane på Flekkerøy - Kristiansand kommune		2020/9612
ST 4/21	Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder - Søknad om tiltaksmidler for 2021		2020/9086
ST 5/21	Budsjett for verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområde - 2021		2020/10208
ST 6/21	Eventuelt		

ST 1/21 Godkjenning av innkalling. Protokoll fra forrige møte er allerede godkjent.

ST 2/21 Valg av ett medlem som skal underskrive protokollen sammen med styreleder

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2020/9612-0

Saksbehandler: Ronny Skansen

Dato: 20.12.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	3/21	05.01.2021

Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde - Søknad om endring av midlertidig anleggsvei til permanent turløype ved Okslehavnvollane på Flekkerøy - Kristiansand kommune

Vedlegg:

- 1 Midlertidig anleggsvei - søknad om endring til permanent turløype – Kristiansand kommune
- 2 kart

Forvalters innstilling

Verneområdestyret avslår med hjemmel i verneforskriften § 3 punkt 1.3 j, for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, søknaden om endring av midlertidig anleggsvei til permanent turløype ved Okslehavnvollane på Flekkerøy i Kristiansand kommune. Det tas sikte på en snarlig tilbakeføring av den midlertidig anleggsvei for å skåne naturverdiene.

Saksopplysninger

I forbindelse med at verneområdestyret har hatt et prosjekt med uttak av sitkagran ved Okslehavnvollane i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, er det etablert en midlertidig driftsvei som benyttes til transport av maskin og uttak av tømmer i tiltaksfasen. Veien er bygd opp med tømmerstokker nederst, fiberduk og fylt opp med grov stein. Veien er ca. 60-70 meter lang. Den midlertidige veien er ca. litt over 2 meter bred. Kristiansand

kommune søker om at den midlertidige anleggsveien kan omgjøres til permanent turløype ved at den innsnevres til ca. 1 meters brede. Kommunen har over tid arbeidet med innhold i besøksstrategiplanen for området og tegnet inn sammenhengende turløypenett og vist mangler i dette. Ifølge kommunen ligger den midlertidige anleggsveien i trase hvor det er mangler i løypenettet. Dette er en viktig forbindelse som binder sammen to viktige naturområder og friluftsområder. Kommunen opplyser det er stor friluftsfødsel i området og i dette aktuelle området er det svært vått og turtråkkene utvides stadig etter hvert som stiene trækkes/sykles i stykker. For Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde er det pr. nå ikke en godkjent besøksstrategi. Forvaltningsplanen for området er fra 2010.

Den midlertidige anleggsveien ligger i dag innenfor og i den sørligste delen av naturtypen (BN00086998) rik sump- og kildeskog, verdisatt til viktig. Følgende verdibegrunnelse i naturbase: *Artsrikt miljø med elementer av sjeldne naturtyper (rik sumpskog og rik fukteng) med mange karakteristiske arter og dessuten lite påvirket av nyere inngrep eller kulturmarksarter. At lokaliteten ligger i tilknytning til velutviklet strandsump (i sør) anses positivt og bidrar til at lokaliteten vurderes som viktig.* Naturtyper og utforminger: *Avgrensingen omfatter både et areal med rikere svartor-sumpskog i form av svartorstrandskog (i sørøst), og et areal med gjengroende fukteng (i nordvest). Sørligste del av svartor-sumpskogen er relativt rik og fuktig med mye slakkstarr samt litt klourt, mens andre deler helst er noe fattigere og/eller tørrere med arter som bekkeblom, mjødurt, gulldusk, myrfiol, krossved og bjørnebær. Skogen er middelaldret, ganske tynnstammet og svakt aldersspredd, men det inngår likevel en del dødvedelement (selvtynn). Den gjengroende fuktengen i nord er dominert av mjødurt, knappsiv og bjørnebær. Det inngår også en del pors, bekkeblom, vassmynte, pollsivaks, knortestarr, lyssiv, timotei og englodnegras.* Artsmangfold: *Flere uvanlige/krevende karplanter som slakkstarr, klourt, pollsivaks, vassmynte, knortestarr.* Lokaliteten er hydrologisk knyttet til tilgrensende naturtypelokalitet i sør: strandeng og strandsump (BN00005418) verdisatt til viktig og inngår som et felles våtmarkssystem.

Saksprotokoll i Verneområdestyret ORF - 14.12.2020

Styrets behandling:

Forslag fra Sally Vennesland å utsette saken. Medlemmene vurderte det som behov for en befaring før en tar en beslutning i saken.

Styrets vedtak – enstemmig

Saken utsettes til styremøte 3 mars 2021.

Juridisk grunnlag

Forskrift om Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner, Vest-Agder. FOR-2005-04-29-388.

Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde ble opprettet 29. april 2005. Formålet med Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde er å ta vare på et sammenhengende og egenartet skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep, og som er representativt for sørlandskysten. Dette skjærgårdslandskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene. Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Etter § 3 punkt 1.1 er området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Med de unntak som følger av punkt 1.2 og 1.3 i forskriften er det forbud mot inngrep som:

*Oppføring og ombygging av bygninger, brygger og andre anlegg, vegbygging, bergverksdrift, graving, **påfylling av masse**, sprenging, bryting av stein, mineraler eller fossiler, fjerning av større steiner og blokker, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, planting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse.*

Oppstillingen er ikke uttømmende. Forvaltningsmyndigheten avgjør i tilstilfeller om et tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig.

Forvaltningsmyndigheten kan etter verneforskriftens § 3 punkt 1.3 j gi tillatelse til opparbeiding og merking av nye turstier og løyper.

For alle saker som berører naturmangfold følger det av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.

Vurdering

Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter (§ 3.1.1). Etter verneforskriftens § 3 punkt 1.3 j kan det gis tillatelse til opparbeiding og merking av nye turstier og løyper. I henhold til forvaltningsplan fra 2010 sies blant annet følgende i forhold til skånsom tilrettelegging av tiltak: legg turveier utenom sårbare vegetasjonstyper og viktige viltbiotoper. Turstier legges på en slik måte at de glir inn i landskapet på en god måte uten for store inngrep. En sti kan med fordel legges i en enkel bro over ei fuktig eng i stedet for at enga dreneres ut.

Offentlig beslutningstaking som berører naturmangfoldet skal bygge på et vitenskapelig kunnskapsgrunnlag så langt dette er rimelig, jf. naturmangfoldloven § 8.

Verneområdeforvalter mener at det foreliggende kunnskapsgrunnlaget gir tilstrekkelig informasjon om tiltakets konsekvenser for naturmiljøet i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde til at det kan fattes vedtak i saken. Det legges her vekt på

opplysninger som fremkommer i Naturbase, forvaltningsplan, befaring av området sammen med informasjon i forbindelse med forarbeidet til vernet, til grunn for vurderingen av kunnskapsgrunnlaget.

Da den midlertidige veien ble anlagt i forbindelse med skjøtselstiltak i sørenden av naturtypen rik li og sumpskog, var det med tanke på tilbakeføring så raskt som mulig etter tiltaket var utført. Tiltaket ble gjort for å skåne terrenget i forbindelse med bruk av store maskiner. Tilbakeføringen skulle skje så raskt som mulig for at de negative konsekvensene skulle holdes på et absolutt minimum. Kristiansand kommune søker nå om å beholde denne midlertidige anleggsveien mot at den snevres inn til halve bredden på ca. 1 meter.

Etter § 3 punkt 1.1 er det forbudt med påfylling av masse i verneområdet og forvaltningsplan fra 2010 sier at enn blant annet enn skal legge turveier utenom sårbare vegetasjonstyper. Tiltakene skal gjøres uten store inngrep og hensynta fuktig områder. Det er liten tvil om at dette er i et viktig, rikt og sårbart naturområde i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. Ut ifra et friluftsliv perspektiv er det forståelig at en ser det som enn mulighet for å legge til rette for allmennheten. Men verneområdeforvalter mener dette tiltaket vil bli for omfattende når dette skal bli permanent, i et svært viktig våtmarkssystem i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. Det er riktig som kommunen sier at naturtypen spesielt i sør er et rikt og viktig område å ivareta. Men verneområdeforvalter mener ved å etablere dette permanent vil det være stor sannsynlighet for at arter og naturtypen ville kunne bli negativt påvirket. Ettersom denne naturtypen er hydrologisk tilknyttet med naturtypen strandeng og strandsump vil det også føre til negativ påvirkning av denne naturtypen.

Etter naturmangfoldlovens § 12 så skal enn unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. Her mener verneområdeforvalter at for å skåne terrenget i forbindelse med en eventuell nye turvei, så burde en heller i et besøksstrategiarbeid se på muligheter å kanalisere slike stier utenom sårbare områder. For Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde foreligger pr i dag ingen besøksstrategi. Hvis en i det hele tatt skulle vurdere en form for tilrettelegging her, bør det være snakk om enkel klopplegging som løftes opp av terrenget for å begrense belastningen i selve våtmarkssystemet. Det vil også være i tråd med forvaltningsplanen. Veien er også anlagt med tømmer nederst som etter hvert vil råtne, da vil en sannsynlig ha behov for ytterligere påfylling av masse.

På bakgrunn av at tiltaket vil være i strid med verneforskriften § 3 pkt. 1.1 påfylling av masse, i strid med retningslinjene i forvaltningsplanen og naturmangfoldloven og da spesielt § 12, anbefales det å avslå søknaden fra Kristiansand kommune. Tiltaket vil kunne ha negativ påvirkning av viktige naturtyper i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. Det må også tas sikte på snarlig tilbakeføring av den midlertidige anleggsveien for å unngå unødig belastning i økosystemet.

Informasjon om klagerett

Dette er et enkeltvedtak som kan påklages innen tre uker fra meldingen om vedtaket er mottatt, jf. forvaltningsloven (fvl) § 28. En eventuell klage skal fremsettes skriftlig og sendes til verneområdestyret. Miljødirektoratet er klageinstans. Parter har med visse unntak rett til innsyn i dokumentene i saken, jf. fvl §§ 18 og 19.

Fra: Trond Johanson[Trond.Johanson@kristiansand.kommune.no]
Sendt: 24.nov 2020 10.42.30
Til: Skansen, Ronny
Kopi: Ole Morten Ertzeid (ole.ertzeid@gmail.com)
Tittel: Midlertidig anleggsvei - søknad om endring til permanent turløype

---

Viser til pågående arbeid med uttak av sitka, fremmed treslag i landskapsvernområde på Flekkerøy. I forbindelse med arbeidet er det etablert en midlertidig driftsvei som benyttes til transport av maskin og uttak av tømmer i tiltaksfasen.

Parkvesenet har deltatt i befaring og valg av midlertidig trase med tanke på å minimere inngrep i landskapsvernområdet.

Parkvesenet har også over tid arbeidet med innhold i besøksstrategiplanen for området og tegnet inn sammenhengende turløypenett og vist mangler i dette.

Den midlertidige anleggsveien ligger i trase hvor det er mangler i løypenettet. Dette er en viktig forbindelse som binder sammen to viktige naturområder og friluftsområder.

Det er stor friluftsferdseil i området og i dette aktuelle området er det svært vått og turtråkkene utvides stadig etter hvert som stiene trækkes/sykles i stykker.

Den midlertidige anleggsveien er lagt slik at den kan bearbeides, smales inn og inngå i et sammenhengende turløypenett.

Sidekanter vil bli tilbakeført i tråd med føringer for landskapsvernområdets formål.

Traseen vil virke kanaliserende på ferdseilen i området og et tørt toppdekke vil gjøre at dette blir en prioritert turtrasé for alle brukerne av området.

Traseen går gjennom et område som har bestått av sitka, men også svartor sumpskog. Sistnevnte er en verdifull naturtype, men også en naturtype som er sårbar for slitasje. Ved å bearbeide den midlertidige traseen til permanent innsmalnet turløype vil den sårbare naturtypen bli bedre skjermet mot utilsiktet slitasje.

Vi vil derfor anmode om at eksisterende midlertidige anleggsvei etter uttak av sitka smalnes inn og endres til permanent turløype som inngår i turløypenettet og besøksstrategien for området. Tiltaket er også i tråd med godkjent forvaltningsplan for det statlig sikrede området.

Viser til vedlagte kart hvor det aktuelle strekket er vist med gul markering.

Ole Morten; noen suppleringer?

Mvh

Trond Johanson
Naturforvalter Kristiansand kommune

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2020/9086-0

Saksbehandler: Ronny Skansen

Dato: 21.12.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	4/21	05.01.2021

Vedlegg:

- 1 Skjema for innspill om ønsket SNO ressurs 2021
- 2 Enkelt notat - Festeandordning verneskilt
- 3 Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder
- 4 Bestillingsdialogen 2021 - rammer og opplegg for Fylkesmannen og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder og bestilling av tjenester fra SNO – 2021
  - Skjema med oversikt over tiltak for 2021 – Excel-ark

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder - Søknad om tiltaksmidler for 2021

Forvalters innstilling

Verneområdestyret for Oksøy - Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder søker om 5 752 000 NOK til gjennomføring av tiltak i sine verneområder i 2021. Sekretariatet ferdigstiller søknaden i Elektronisk søknadssenter innen 10. januar 2020.

I tillegg sender verneområdestyret en bestilling på ... dagsverk over B-lista. Sekretariatet behandler denne ferdig og sender den til Statens naturoppsyn / Miljødirektoratet innen 10. januar 2021.

Innspill om ønsket SNO ressurs. (Sett inn nye linjer for hvert bestilte oppdrag)				
	År:	2021		
	Bestiller:			
Verneområder	Prioritet (kategori 1, 2, 3, 4 etc)	Verneområde/innsatsområde/l okalitet	Forankring og beskrivelse av oppdraget	An dag
Tilsyn/kontroll Tiltak (skjøtsel/tilrettelegging) Kartlegging/registrering/overvåking (inkludert bevaringsmål) Informasjon				
Motorferdsel	Prioritet (kategori 1, 2, 3, 4 etc.)	Verneområde/innsatsområde/l okalitet	Forankring og beskrivelse av oppdraget	An dag
Tilsyn/kontroll Kartlegging/registrering/overvåking Informasjon				
Arter og naturtyper	Prioritet (kategori 1, 2, 3, 4 etc.)	Verneområde/innsatsområde/l okalitet	Forankring og beskrivelse av oppdraget	An dag
Tilsyn/kontroll Tiltak Kartlegging/registrering/overvåking Informasjon				
Fremmede arter	Prioritet (kategori 1, 2, 3, 4 etc)	Verneområde/innsatsområde/l okalitet	Forankring og beskrivelse av oppdraget	An dag
Tilsyn/kontroll Tiltak Kartlegging/registrering/overvåking				

Informasjon				
Laks	Prioritet (kategori 1, 2, 3, 4 etc.)	Verneområde/innsatsområde/l okalitet	Forankring og beskrivelse av oppdraget	An dag
Tilsyn/kontroll Tiltak Kartlegging/registrering/overvåking Informasjon				
Andre oppgaver	Prioritet (kategori 1, 2, 3, 4 etc.)	Verneområde/innsatsområde/l okalitet	Forankring og beskrivelse av oppdraget	An dag
Tilsyn/kontroll Tiltak Kartlegging/registrering/overvåking Informasjon				

Innspill om ønsket SNO ressurs. (Sett inn nye linjer for hvert bestilte oppdrag)

År:	2021	
Bestiller:		
Verneområder	Prioritet (kategori 1, 2, 3, 4 osv)	Verneområde/innsatsområde/ okalitet
Tilsyn/kontroll (lovpålagte oppgaver med presisering)		
Tiltak (skjøtsel/tilrettelegging)		
Kartlegging/registrering/overvåking (inkludert bevaringsmål)		
Informasjon		

Forankring og beskrivelse av oppdraget	Anslått tidsbruk i dagsverk	Metodebeskrivelse evt henvisning	Rapportering (rapportformat, lagringssted for rapp., egenskapsdata ol.). Stand. rap.verktøy som Verneområdelogg, Artsobs, Natstat, anmeldelsesbase og Rovbase skal benyttes

Rapporteringsfrist	Ansvarlig i SNO-L

ENKELT NOTAT - FESTEANORDNING VERNESKILT

Seksjon for naturbruk, SNO mars 2017.

Alle foto: SNO.

Bakgrunn:

Det er inngått ny rammeavtale for kjøp av verneskilt ("løveskilt") og underskilt. Skiltene gir informasjon om hva slags vernekategori som ligger til grunn for vernet. Disse skiltene skal festes på en stang e.l. Det brukes i dag forskjellige løsninger knyttet til festingen av verneskiltene, og dette korte notatet beskriver de ulike alternativene. Verneskiltene blir brukt for å markere hvor vernet starter, og de blir satt opp så nært vernegrensa som mulig. I tillegg brukes underskilt som gir kortfattet informasjon om atferdsmessige begrensninger slik som båndtvang, ilandstigningsforbud o.l.

De mest brukte festeanordningene er:

- profilerte aluminiumstenger
- stålstenger (rustfrie eller syrefaste)
- impregnerte gjerdestolper.

Foto: Aluminiumstang

Aluminiumstenger:

Dette har hittil vært den mest brukte løsningen for innfesting av verneskiltene, også fordi samme leverandør produserte både skilt og stenger. Vi har nå skiftet leverandør, og den nye leverer ikke aluminiumstenger. **Det er derfor usikkerhet knyttet til framtidig produksjon av slike**

aluminiumstenger, og denne veilederen tar derfor sikte på bruk av de stengene som allerede er innkjøpt.

Stengene er tilpasset innfestningen av verneskiltene og har samme brunfarge som platene skiltet er limt på. Det leveres også spyd, stabilisator og topphette som er tilpasset stengene. Det er enkelt å feste underskilt på stengene, siden de leveres med et spor der flere skilt kan monteres under hverandre. Det er lett å tilpasse lengden ved bruk av baufil eller vinkelsliper. Bildet nedenfor viser også en medfølgende stabilisator som skrues på stolpen for å få den mer stabil i myr eller løsmasser. Ved festing i stein eller fjell må det bores et hull og fylles litt sement for å få festet den. Selve aluminiumstanga er 34 mm bred, men ikke rund slik at den ikke fyller hele hullet ved festing i fjell. Bruk 35 mm steinbor for å lage hull, gjerne 10 cm dypt.

Et annet alternativ er bruk av et s.k. fjellanker. Dette er en hylse i syrefast stål som er påsveiset et 20 mm jern. Aluminiumstanga er festet i fjellankeret med unbraco skruer. Poenget er at man da kan klare seg med et mindre bor og at man ikke trenger bore nytt hull dersom stanga må skiftes ut.

Foto: Aluminiumstang med spyd, stabilisator og hette.

Skilt skrues fast på stangen med egne spesialtilpassa skruer, og det er mulig å feste flere skilt under hverandre. Over tid har slike stenger festet til fjell eller stein en tendens å løsne, på grunn av frost og regn. I myr har aluminiumstengene en tendens til å bli skjeve på grunn av vind eller snø. I tillegg er de lett å bøye og ødelegge dersom noen ønsker det. Bruk av aluminiumstenger krever årlig tilsyn og vedlikehold for å rette opp skjeve skilt.

Aluminiumstang festet til fjellanker.

Stålstenger:

Dersom man velger stålstenger, må man bruke rustfritt stål i innlandet, mens man ved kysten må vurdere å bruke syrefast stål. Ved innfesting i stein borer man et hull og slår stolpen ned i hullet. Hullet bores med et steinbor med samme diameter som stanga. Det er vanlig å bruke stålstenger med en diameter på ca 22 mm, noe som gjør dem nærmest umulig å bøye. Det er lett å justere lengden på en stålstang ved bruk av vinkelsliper mens baufil ikke er å anbefale. Stanga er ikke mulig å

flytte etter at den er slått ned i steinen. Stålstenger må bestilles med hull med riktig avstand i forhold til hullene i skiltene som skal festes. Verneskiltene har en avstand mellom hullene på 187 mm (senter/senter) og hullene har en diameter på 7 mm. Stanga bør gå ca 3 cm over kanten på skiltet. Det er svært vanskelig å selv skulle bore hull i ei stålstang, og vi anbefaler derfor at stålstengene bestilles med forhåndsborede hull for det antall skilt som skal festes til stanga. Dersom flere skilt skal festes til samme stang, anbefaler vi en avstand på 10 mm mellom skiltene.

Stålstenger er ikke egnet til bruk i myr eller våtmark. I løsmasser må det sveises på et sperrestag for å unngå at de kan bli dratt opp. En stålstang veier 3-4 ganger mer enn en aluminiumstang, men krever ikke tilsyn hvert år. Dette er en type stenger man kan bestille lokalt, for å unngå høye fraktkostnader.

Gjerdestolper:

Impregnerte gjerdestolper brukes ofte i myrområder og langs vassdrag og de framstår greit f.eks. i et kulturlandskap. Det er vanlig å bruke stolper med en diameter på ca 80 mm. Impregnerte stolper bør ikke brukes i store åpne villmarkspregede områder. De er lette å justere dersom is eller vann har flyttet på dem, og vi anbefaler årlig tilsyn. Det er lett å feste flere skilt på samme stolpe, og det er vanlig å bruke s.k. franske treskruer til å feste skiltene til stolpene. Skilt og stolpe er ikke tilpasset hverandre. Impregnerte gjerdestolper har vanligvis en levetid på flere 10-år.

Vurdering:

	Type	Vekt	Pris uten mva	Stabilitet
Aluminiumstang	150 cm mm lang	Ca 1,0 kg	193 kr uten spyd 295 kr med spyd 74 kr stabilisator 12 kr topphette 300 kr fjellanker	Dårlig
Stålstang	120 cm lang 22mm tykkelse	Ca 3,7 kg	195 kr med hull til skilt.	God ved festing i stein
Gjerdestolpe	8 cm X 175 cm	Ca 3,0 kg	40 kr	Middels

Prisene er fra 2016.

I eksemplene ovenfor er aluminiumstengene kjøpt hos Fogn aluminium (post@fogn-aluminium.no), stålstengene hos Hagens vevrammer (erling@hagensvevrammer.no), Lillehammer og gjerdestolpene

hos Bygger'n Sør-Fron. Det er pr i dag ingen produsenter av fjellanker, og prisen her er erfaringstall. Prisene for øvrig vil variere mellom leverandører og i forhold til kvantum.

Konklusjon:

- I myr og langs vassdrag er impregnerte gjerdestolper egnet som festeanordning. I tillegg er de egnet inn mot innmark og gjerder og der vernegrensen går i et teknisk anlegg som et gjerde. Dagens impregneringsmetoder gir ikke avrenning og er svært naturvennlige sammenlignet med tidligere. Gjerdestolper er imidlertid tunge å bære med seg.
- Ved innfesting i stein og der det er stor trafikk fra folk eller husdyr og/eller fare for store fysiske påkjenninger (bølger, vind ras o.l.) bør det velges stålstang (22mm) med forhåndsborede hull.
- Aluminiumstengene er lette å bøye og krever ofte tilsyn. Dette er den dyreste løsningen, men kan med fordel brukes der hvor de er lite utsatt for ytre påvirkning eller man f.eks. må bære med seg stengene på ryggen. Det er usikkert hvorvidt disse stengene vil være tilgjengelig for bestilling framover.

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Regjeringen ferdigstilte i 2019 Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, og ett av tiltakene i planen er å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder innen 2021. Ifølge tildelingsbrevet til Miljødirektoratet for 2019 skal "Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene kan forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder nå ta ekstra hensyn til klimaeffekter i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I statsbudsjettet for 2019 (Prop.1S (2018-2019) står følgende:

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiene, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevarer for Noregs nasjonalparker og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparker og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtelsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l.) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og

utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

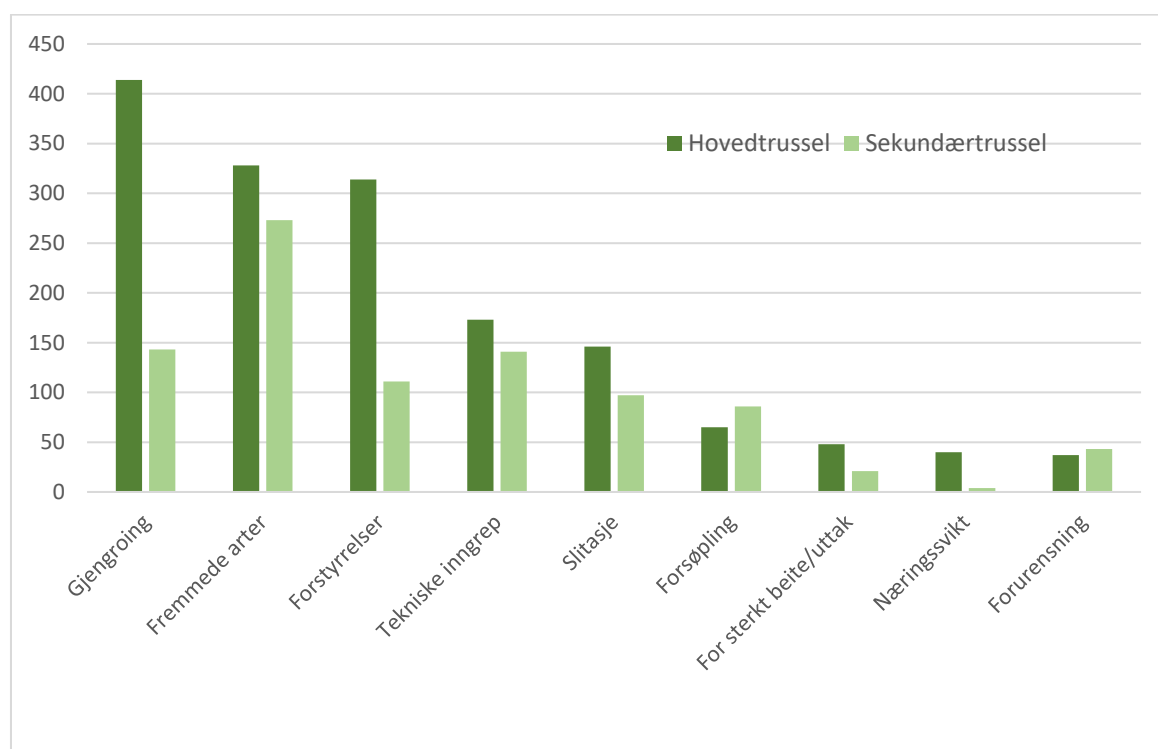
Tiltak skal være forankret i en skjøttsels- eller forvaltningsplan, en besøksstrategi for området eller andre relevante styringsdokumenter.

I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene er det presisert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd."

Prioriteringer ved bruk av midler til tiltak i verneområder

Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende

skjøtsel), skal prioriteres høyere enn nye, større prosjekter. Det finnes likevel tilfeller der strakstiltak bør prioriteres. Dette gjelder f.eks. der det oppdages nye forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale og der trua arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt. Et annet eksempel kan være sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltningen.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder er likevel god, oppdatert informasjon i tråd med merkevaren viktig.

Målet med forvaltningen av verneområdene er å redusere truslene mot verneverdiene og å ønske folk velkommen inn for gode naturopplevelser.

Strategien vår for å nå dette målet, vil være å prioritere tiltak som innretter seg mot en bedret tilstand i verneområdene. Dette vil være tiltak som innrettes mot trusselfaktorene for de aktuelle områdene, og slike tiltak kan være både skjøtselstiltak og tilretteleggingstiltak. For å sikre en god opplevelse for besøkende, vil vi følge opp tiltak som er fremmet i besøksstrategier, og inkludert er bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til opprettelse av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til (primært å delfinansiere) gjennomføring av denne typen tilrettelegging, og søknader til slike anlegg skal være godt begrunnet med bl.a. informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging etter universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengutforming og bredde som vanskeliggjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og de har som den klare hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjelden kunne anvendes da universell utforming medfører terrenginngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvar for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som *ikke* finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvar for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Til forvaltningsmyndighetene for verneområder

Trondheim, 03.11.2020

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2020/14604

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Rammer og opplegg for Fylkesmannen og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder og bestilling av tjenester fra SNO - 2021

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal benyttes for innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder. Frist for innmelding er 10. januar 2021. Innmeldingen skal bygge på bestillingsmøter mellom Fylkesmannen/verneområdestyrer og SNO lokalt, og prioritering av oppsynsinnsett fra SNO skal inngå i møtene. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal inviteres til bestillingsmøtene hos Fylkesmannen.

1. Post 1420.31 – Midler til tiltak i verneområder

Forutsetninger for og prioritering av tiltak

Det overordnede målet for bruken av tiltaksmidlene er at naturtilstanden i verneområdene opprettholdes og bedres. For å kunne nå dette målet, er det viktig at tiltak som bedrer tilstanden til verneverdiene prioriteres høyt. Ved tildeling av midler følges derfor bestemte prioriteringer, og *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* skal følges, se vedlegg 1.

Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter. For 2021 ønsker vi å koble tiltaksplaner i FPNV (Forvaltningsplan på nett) til søknadskjema i ESS. FPNV-tiltaksplaner skal kunne åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet. FPNV-tiltak og tiltak som er lagt inn på tradisjonelt vis, skal kostnadsberegnes og prioriteres på samme måte som før.

Midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er knyttet til tiltak, kan tildeles over tiltaksposten.

Fylkesmannen har ansvar for å kontakte kommuner med forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av fylkesmannen i dialog med kommunene og inngå i den samlede prioriterte bestillingen.

Pågående skjøtselstiltak

For Fylkesmannen kan det omsøkes en ramme på inntil kr. 150 000 per fylke for pågående skjøtselstiltak. Der fylker er slått sammen, vil rammen kunne økes tilsvarende. Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Tiltak som SNO skal være økonomisk ansvarlig for, meldes uansett inn som enkelttiltak i ESS.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkerose og stillehavsøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes.

Ved minkbekjempelse kan fellingsinstruksen kun tas i bruk av tjenesteytere som er kontraktert av SNO.

Miljødirektoratet satte i 2019 i gang et pilotprosjekt for å styrke arbeidet med hogst av fremmede treslag i verneområder. Vi ber om at forvaltningsmyndighet prioriterer å forberede og gjennomføre hogsttiltak knyttet til denne piloten også i 2021.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til merkevare rettes til merkevare@miljodir.no.

Områder som har, eller tåler mye besøk, områder som har særlig sårbare naturverdier (kanalisering), samt bynære områder skal prioriteres ved utarbeidelse av besøksstrategier.

Informasjonstiltak i prioriterte områder meldes inn via ESS. Fylkesmennene må også samordne og gjøre en prioritering av forslag om informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

For fylkesmenn vil det for 2021 bli avsatt en ramme på kr. 200 000 per fylke til informasjonstiltak og diverse driftsmidler. Der fylker er slått sammen, vil rammen kunne økes tilsvarende. Dersom fylkesmannens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Info-tiltak som SNO skal være økonomisk ansvarlig for, meldes uansett inn som enkelttiltak i ESS.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger, og respektive antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Verneskilt og underskilt bestilles fra Grafika AS via deres hjemmesider:

<https://www.grafika.no/verneskilt>. Retningslinjene for bruk av verneskilt er justert, og det er utviklet et opplegg for å ta i bruk underskilt med spesiell lokal tilpasning. Disse retningslinjene er inntil videre publisert på Grafika sine nettsider.

Skiltstenger til verneskiltene bestilles fra Reklameservice AS via deres bestillingsløsning: <https://miljodir.reklameservice.no/>. Bestillingsløsningen krever innlogging, passordet er *miljodirektoratet*. Se eget notat om festeordninger for verneskilt (vedlegg 2).

2. Innmeldinger av diverse andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrer

For 2021 skal verneområdestyrerne melde inn ønske om driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere om hva det kan søkes om finnes i veiledningen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding fylkesmannen".

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Alle nye forvaltningsplaner, samt planer som er i oppstartsfasen, skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Tidligere ba vi fylkesmennene melde inn behov for midler til forvaltningsplaner via ESS over 31-posten. Behov for midler til forvaltningsplaner skal nå meldes inn i ESS, i tråd med ny rutine for innmelding; altså en egen inngang for innmelding av behov for midler over post 1420.21.

Det legges stor vekt på effektmåling av tiltak. I 2021 skal forvaltningsmyndigheten (i samråd med SNO) etablere bevaringsmål i NatStat for minst tre tiltak der målsetningen er å bedre/opprettholde naturtilstanden, jf også foreløpig tildelingsbrev for Fylkesmannen.

Bevaringsmål legges inn i Fagsystem for verneområdeforvaltning (NatStat). Alle bevaringsmål i NatStat skal overvåkes i samsvar med oppsatt overvåkningsfrekvens. Før nye bevaringsmål legges inn i NatStat, må rutiner for overvåking avtales med SNO, eventuelt med andre aktører. All overvåking av bevaringsmål skjer ved hjelp av NatReg.

Ferdselstellere

Behov for Miljødirektoratets elektroniske ferdselstellere meldes inn i ESS. Det skal både meldes inn behov for å kunne beholde tellere som allerede er i bruk og behov for nye tellere. Behovet må begrunnes da det erfaringsvis er stor etterspørsel etter tellere. Behov for personalressurser i felt fra SNO for oppsetting og drift, meldes inn i SNOs bestillingskjema. SNO eller en av SNOs tjenesteytere (etter avtale med SNO) skal bistå ved utsetting og innrapportering av koordinater, stedsnavn og innlegging i basen.

Marint søppel

Det er flere av forvaltningsmyndighetene som melder inn behov for opprydding av søppel. Miljødirektoratet har en egen tilskuddspost (post 71) som omhandler marin forsøpling. Fylkesmennene vil her kunne oppfordre frivillige og ideelle organisasjoner og stiftelser, private bedrifter, selvstendige kommunale og interkommunale selskaper og samarbeidsorganer (som

friluftsråd) til å søke (se egen post i ESS) for å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene. Minstesummen det kan søkes om over denne ordningen er kr. 300.000. Behov for midler til mindre tiltak knyttet til rydding av marint søppel i verneområder kan meldes inn i ESS over post 31.

3. Innspill til prioriteringer og bestilling av personalressurser fra SNO-personell

Bestillingsmøtet mellom forvaltningsmyndigheten og SNO-lokalt skal sikre god dialog og forutsigbarhet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsetts og gjennomføring av tiltak i felt som SNO kan utføre. Bestillingsmøte 1 avholdes i november/desember hvor rapport og erfaringer fra året som har gått gjennomgås. Både forvaltningsmyndighet og SNO bidrar med sine erfaringer og diskuterer utfordringer og behov for kommende år. Bestillingene sendes inn innen 10. januar 2021. Etter budsjettildelingen til forvaltningsmyndigheten, gjennomføres bestillingsmøte 2 hvor endelig prioritering av SNOs innsats avtales.

Innspill og bestillinger fra Fylkesmannen skal omhandle hele Fylkesmannens og SNOs oppgaveportefølje på miljøområdet (Vedlegg 3, arkfane 1).

Innspill og bestillinger fra nasjonalpark- og verneområdestyrer omhandler kun oppgaver knyttet til forvaltning av verneområdene de forvalter (vedlegg 3, arkfane 2).

SNO er selv ansvarlig for planlegging, prioriteringer og økonomi for gjennomføring og rapportering av tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er likevel viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter faglige utfordringer og tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsyn- og kontrollvirksomheten for kommende år. Forvaltningsmyndighetene kan i tillegg ha behov for å få utført feltoppgaver som registreringsarbeid eller tiltak i verneområder (informasjons-, restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak). Bestilling av slike tiltak fra SNO-lokalt drøftes på bestillingsmøtet. Bistand fra SNO til tiltak i regi av revidert *Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025)*, legges også inn i skjemaet.

Bestillingsoppgavene sendes SNO (postmottak@miljodir.no) på vedlagte bestillingsskjema (se vedlegg 3). SNO vil avstemme disse oppgavene opp mot andre pålagte oppgaver, samt kapasitet og kompetanse for øvrig.

Oppgaver knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de meldes inn til SNO-lokalt, dette for å vurdere muligheten for å samkjøre ønskede tiltak.

For tilsynsoppdrag i verneområder forvaltet av Fylkesmannen, ønskes det at fylkets «Skjema tilsynsbehov i verneområdene» brukes som grunnlag og at aktivitetsomfanget diskuteres og eventuelt justeres.

4. Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klar for innmelding i uke 48.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Innmeldingen skal være forvaltningsmyndighetenes prioriterte liste over tiltak som planlegges gjennomført i 2021.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2021. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger knyttet til uforutsette utgifter, meldes behov inn på e-post, se adresser under.

Når verneområdestyrer melder inn behov for tiltaksmidler, skal "søker" legges inn med navnet på verneområdestyret.

Det er viktig at det på bestillingsmøtene er enighet om hvem som skal stå oppført som økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene.

Dersom klimatiske forhold, som frossen mark, eller andre faktorer gjør at enkelttiltak bør realiseres før det formelle tildelingstidspunktet, må tiltaket forhåndsklareres med Miljødirektoratet, ved:

- Vibeke Husby (vibeke.husby@miljodir.no) for verneområder forvaltet av Fylkesmannen
- Line-Kristin Larsen (line-kristin.larsen@miljodir.no) for verneområder forvaltet av verneområdestyrer

Forhåndsklareringen forutsetter at tiltaket er høyt prioritert i bestillingen. De aktuelle tiltakene legges *både* inn med prioritering i ESS og formidles i egen e-post.

Frist for forvaltningsmyndigheten for innmelding i ESS og for bestilling av SNO-ressurs er **10. januar 2021**.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

5. Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2021 og Endelig årsrapport (EÅR) pr. 31. des. 2021. Samtidig med EÅR skal det i 2021 rapporteres på enkelttiltak finansiert over post 1420.31 via ESS. Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, rapporteres fortløpende til Miljødirektoratet. Det vil da bli frigjort ledige tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Vedlegg:

1. Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020-2025
2. Notat om festeanordninger for verneskilt
3. Skjema for innspill om ønsket SNO-ressurs

Adresseliste:

Alle fylkesmenn

Alle verneområdestyrer

Alle kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust

Morten Kjørstad

avdelingsdirektør

avdelingsdirektør

Land- og friluftslivsavdelingen

Statens naturoppsyn

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

**Verneområdestyret for
Oksøy-Ryvingen og
Flekkefjord
landskapsvernområder**

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2020/10208-0

Saksbehandler: Ronny Skansen

Dato: 21.12.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	5/21	05.01.2021

**Budsjett for verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord
landskapsvernområde - 2021**

Forvalters innstilling

Verneområdestyret søker om 1 590 000,- over Miljødirektoratets spesifiserte driftsbudsjett. Fordelt på følgende poster:

- 340 000,- til drift av verneområdestyret i 2021.
- 100 000,- til forvaltningsplaner
- 100 000,- til utarbeidelse av skjøtselsplaner
- 550 000,- til gjennomføringer av besøksstrategiarbeid
- 500 000,- til engasjementstilling

ST 6/21 Eventuelt